

Svært at slippe af med mosegrise

Mosegrise kan være svære at slippe helt af med, men antallet kan reduceres med løbende bekæmpelse og forebyggelse over større områder.

■ AF JENS LODAL, BIOLOG, WWW.SKADEDYRSBIOLOG.DK, JENSLODAL@YAHOO.DK, FOTO: J. LODAL, M. LUND OG P. BANG

Denne artikel om mosegrise har tidligere i år været bragt i bladet "Gartneridende", men da artiklen indeholder god viden om mosegrisens levevis og bekæmpelse, kan den også være til gavn for golfbaner. Greenkeeperen har derfor fået lov til at bringe Jens Lodals artiklen. Tak for det.

Mosegrise kan være et stort problem i frugtplanter. Skadedyrene kan være svære at slippe helt af med, men antallet kan reduceres med løbende bekæmpelse og forebyggelse over større områder.

Mosegrisen er lidt mindre end en brun rotte, og så har den en but snude, små øjne, korte ører og en kort hale sammenlignet med den brune rotte. Mosegrisen er udpræget vegetar og æder stort set alt grønt, foruden bark og rødder. Den kan leve i både fugtige og tørre områder, men den foretrækker en vegetation, der kan give den beskyttelse, når den bevæger sig rundt i sine veksler. Et tæt og højt græsdekke er noget nær det optimale.

Flest sidst på året

Mosegrisen er forplantningsdygtig i to-måneders alderen. Den yngler fra marts-april til november, og den kan få op til fire-fem kuld på en sæson med tilsammen omkring 20 unger.

Bestandstætheden er meget varierende og afhængig af jordens beskaffenhed og fødens tilgængelighed. Bestandstætheden er dog størst sidst på året, hvor man i enkelte tilfælde har fundet omkring 500 dyr pr. hektar, men langt færre er trods alt det normale.

Som mange andre planteædere ligger mosegrisen i bunden af fødekæderne, og den er et meget vigtigt byttedyr for mange rovdyr og rovfugle.

// fortsættes side 28 //

◀ Mosegrisen er en studsmus, der er lidt mindre end en brun rotte med en kort snude, små ører, små øjne og en kort hale. Pelsen kan variere fra meget mørk – som på billedet – til lys brun. Huller mellem skuddene med en diameter på mindst 5 cm vidner om mosegrise.

Typiske skud lavet af molegrise, lidt udflydende og tilfældigt fordelt.

Gange og skudsystemer

Mosegrisen graver gange i jorden, og for at være fri af pløjning og fræsning anlægger den gerne gange i ned til 1,5 meters dybde. På jordoverfladen har den ofte skud, som er lidt udflydende og flade og lidt tilfældigt fordelt.

Det mest karakteristiske er dog huller til gangsystemet mellem skuddene, og disse huller er mindst 5 cm i diameter, men kan være betydeligt større især i gamle systemer. Lige omkring hullerne er vegetationen ofte afgrøvet. Man finder ofte mindre huller i jorden skjult af vegetationen, men det er huller fra de mindre mus som for eksempel markmus.

Mosegrisens skader

Med sin forkærlighed for grønne og saftige vækster, kan det ikke undgås, at der opstår konflikter mellem mosegrisen og jordbrugere. Mange afgrøder i gartnerier tages gerne af mosegrisen, og inden for frugtavl hærger mosegrisen ved

at gnave bark af træerne og ikke mindst om vinteren ved at æde af rødder af selv store frugttræer. Om sommeren gnaver mosegrisen kun bark af ask.

Kemisk bekæmpelse

Eneste tilladte kemiske middel til direkte bekæmpelse af mosegrise er fosforbrinteudviklende pellets. Midlet må kun anvendes erhvervsmæssigt, og anvendt efter forskrifterne er det effektivt, men virkningstiden er begrænset til få dage. Som jordbruger kan man selv bekæmpe med giftgassen fosforbrinte, men det kræver deltagelse i et specielt et-dages kursus for at opnå en såkaldt G1-autorisation, som udstedes af Miljøstyrelsen. Fosforbrinte må ikke anvendes i økologiske bedrifter.

Kemifri bekæmpelse

Blandt de effektive metoder til bekæmpelse af mosegrise er foruden fosforbrinte en lang række forskellige fælder. Levendefangende fælder kræver nødvendigvis efterfølgende aflivning, hvilket typisk sker ved skydning eller et hårdt slag i hovedregionen. Drukning er ikke længere tilladt. Muldvarpesakse er lige så velegnede til mosegrise som til muldvarpe, specielt efter lidt øvelse.

Planlæg indsatsen

Med mosegrisens enorme ynglepotentiale er bestandstætheden størst sidst på året. Normalt sker de værste skader i frugtavl om vinteren, og det er især gnav på rødder, men også ringgnavning af stammerne, som er en voldsom skade. Derfor er en effektiv indsats lige før vinteren vigtig, fordi en

◀ Voldsomt gnav på rod af æbletræ forekommer i løbet af vinteren, hvor mosegrisen mest opholder sig under jorden.

▲ Speciel levendefangende mosegrisefælde. På undersiden af fælden er der et hul, som placeres lige oven på mosegrisens hul til gangsystemet. En anden mulighed er muldvarpesakse, der er lige så velegnede til mosegrise som til muldvarpe, specielt efter lidt øvelse.

▶ Markmusen gnaver normalt kun barken, men en ringgnavning kan være lige så ødelæggende for træet som mosegrisens gnav. Bemærk den overjordiske væksel, der fører til et musehul.

kraftig reduktion i bestanden mindsker behovet for føde, og dermed mindskes risiko for skader på træerne.

Bekæmpelse på mindre arealer har ofte en begrænset virkning på grund af dyrenes mobilitet, så der hurtigt kan ske indvandring fra naboområder. Derfor er en bekæmpelsesindsats over større sammenhængende områder af væsentlig større værdi end pletvis bekæmpelse. Under alle omstændigheder skal man med mosegrisen være forberedt på, at skader bedst begrænses ved en løbende bekæmpelse.

Forebyggende foranstaltninger

Mosegrisen bryder sig ikke om jordbehandling i større stil, så hyppig pløjning, harvning og lignende kan få mosegrisen til at søge andre steder hen. Områder uden græs eller anden vegetation er heller ikke attraktive for mosegrise. Lokkeafgrøder har været foreslået, men at finde en afgrøde, som er væsentlig mere tillokkende end det, som gartnerier og frugtavlere kan byde på, er nok svært i praksis.

Indhegning af et areal er en mulighed, men man skal være opmærksom på, at mosegrise om nødvendigt meget gerne graver dybt. Indretning af et hegn skal muliggøre udvandring og samtidig forhindre indvandring til arealet. Indhegning giver ikke fuld beskyttelse, men må kombineres med andre metoder, for eksempel græsslåning, da mosegrise fortrækker en høj vegetation. Fældefangst og gasning er også metoder, der er egnede til at supplere virkningen af en indhegning.

Et tæt net af galvaniseret jerntråd omkring rodklumpen ved plantning giver en tidsbegrænset virkning afhængig af, hvor hurtigt roden vokser ud af nettet. En bivirkning er, at et sådant net kan hæmme træets vækst.

Stammebeskyttere findes i flere forskellige udformninger, men i almindelighed giver de en beskyttelse mod mosegrisens afgang af barklaget.

Biologisk forebyggelse

Prædatorberigelse hører til den udprægede biologiske tilgang til forebyggelse af skader. Eksempler er siddepinde til musvåger, som får bedre jagtmuligheder på netop mosegrise, men træerne kan i sig selv virke hæmmende på musvågernes succes. Satser man på at tiltrække ræve med kunstige rævegrave, har man ikke noget problem med træerne på arealerne.

Repellerende (afskrækkende) planter er der ikke mange af. Kejserkrone kan anvendes til at beskytte enkeltstående vækster, men i praksis er den næppe anvendelig i frugtplantager.

Endelig skal nævnes særlige lydapparater, som sættes ned i jorden. De frembringer en lavfrekvent lyd, som i kontrollerede forsøg har vist sig ikke at genere mosegrisene på nogen måde, så sådanne apparater kan på ingen måde anbefales //